

AB  
Un on. Palatul Cultural  
6 li  
5 luni  
Arad  
Redacția și ad-  
ministrația Arad,  
Bulevard. Regina  
Maria 10. Etaj I.

# Lămură Nouă

Organ al Partidului Național-Liberal.

Când partidul național-țărănist visează conținut densensuni în partidul național-liberal și plecarea guvernului, la deschiderea parlamentului în prima zi își vor vedea distruse toate aceste visuri.

Anul V. — N-rul 42

Apare săptămânal sub conducerea unui comitet

Arad 14 Octomvrie 1928.

## Biserica și Mișcarea Sportivă.

Cuvântarea Prea Sf. Episcop Grigorie ținută în 7 Octomvrie 1928 la deschiderea ședinței jubilară a Societății sportive „Gloria” din Arad.

Iubită Tinerime,

Onorată Adunare Generală,

Mari și minunate sunt căile Providenței. Smereni Mea în anul 1913, ca student universitar în Budapesta, eram în comitetul Societății „Petru Maior” și am contribuit cu viu interes ca o echipă sportivă a acestei societăți să se întrecă la Arad cu membrii societății „Gloria”. Astăzi, după 15 ani, lată-mă în rolul de patron al acestei societăți sportive din Arad. Am primit aceasta onorifică însărcinare pentru care vă mulțumesc călduros dela locul acesta și țin să vă asigur că cel puțin cu partea poetică a vieții mele voiesc a fi cât mai des în mijlocul DVoastră.

Căci DVoastră faceți parte din generația care trebuie să muncească mai mult pentru consolidarea scumpei noastre țări, ieșită din dreptatea divină și din jertfele câmpurilor de luptă. Orice năzuință de perfecționare este frumoasă dacă este în armonie cu temeliile morale, mai presus de mîntea omenească și mai pre sus de fire, pe care e clădită viața omenească. În acest înțeles am crezut Smerenia Mea să colaborez cu DVoastră. Căci sunt sigur că precum DVoastră în cadrul acestei societăți cultivați educația fizică, nu veți da uitării nici educația morală religioasă.

Am citit că între șampionul lumii la box Gene Tunney și marele dramaturg englez Bernard Shaw s-a legat de curând o strânsă prietenie. Acest șampion nu peste mult va lua doctoratul în Filozofie la Sorbona. El recunoaște prin aceasta că efortul intelectual trebuie să fie mai presus de cel fizic. În chipul acesta a prins gestul șampionului Tunney, scriitorul nostru Camil Petrescu.

Dar dacă efortul intelectual stă mai presus de cel fizic, cu atât mai vărtos va sta sus efortul religios moral. A fost o vreme când știința nu era, dar religie totdeauna a fost. Viața spirituală a lumii radiase prin religie. După catastrofe mari semnele credinței apar mai întâi. După cutremurul din Bulgaria, la Clupan, pe ruine, s-a ridicat mai întâi o cruce și oamenii s-au închinat. Știința, sportul vin în urmă.

Înțelegem sportul că voințe să întregască scăderile produse de mecanizarea vieții și de lipsa legăturii cosmice natura, care mai ales la orașe e vizibilă. Car să nu cădem în exagerări. Apostolii culturii fizice să se ferească a diviniza preocupările sportive.

Sfânta Scriptură ne spune că Dumnezeu a făcut pe om țărană luând din pământ (Facere 2. v. 7). Sfântul Apostol Pavel zice: „Au nu știți că trupul vostru este locaș Duhului sfânt ce locuiește întru voi... Proslăviți dar pe Dumnezeu în trupul vostru și întru Duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu”. (I Corinteni: 6 v. 19—20). Acelaș Apostol zice: puneți trupurile voastre jertfă vie înaintea lui Dumnezeu”. (Roman 12 v. 1)

Biserica nu condamnă deci educația fizică ci poartă grije ca să nu se exagereze, acreditându-se tendința celor cari așteaptă înfrățirea lumii dela mișcări sportive. Alături de îngrijirea fizică trebuie să stea și cultivarea literaturii, a muzicii, a artei, a sufletului religios. Căci să știm adevărul că mântuirea, consolidarea noastră vine dela suflet. Educația fizică să ne fie un mijloc de consolidare sufletească. Departe să fie de noi scenele regretabile, ca acelea când în trecut camarazi ai sportului, dar de sânge strein, nu au agreeat pe sportiștii români. Antrenarea mușchilor fără antrenarea sufletelor în Duhul dragostei este cu neputință.

În înțelesul acesta, deși poate am trecut peste rolul ce trebuie să-l am ca patron al DVoastră, Vă rog să primiți cuvintele mele ca izvorând din dragostea ce o port în chipul cel mai

## „Să ne pronunțăm!”

În numărul recnăt 37 al ziarului „Românul” din localitate a apărut un articol scris de un bun român, din care respiră căldura sufletului românesc și se exprimă o foarte bine și adânc motivată îngrijorare „văzând că acel elan, acel exaltat românism de pe vremuri, a început să piardă din ce în ce mai mult din valoarea sa” și noi românii cari odată ne-am lăsat frânți pe roată, tăiați în săbii și spânzurați în furci pentru el, acum deodată ne retragem de pe arenă, pentru a ne pune în serviciul zeului roșu al internaționalismului.

Acestea cuvinte de aur izvorâte din o inimă curată românească (păcat că nu-și lăcălește numele autorului) caracterizează trista dar adevărată situație în care se află o însemnată parte a oamenilor noștri, așa numiți „intelectuali”.

Te surprinde faptul când vezi că aceiași „intelectuali”, cari pe vremurile subjugării naționale purtau stegul celui mai înflăcărat naționalism, azi îi vedem desbrăcați de orice simț românesc, aruncându-se cu totul în văltoarea societăților străine, jucând „csárdás”-urile și batjocorind tot ce

desinteresat către societatea DVoastră. Arătați și DVoastră interes intensiv către sfânta Biserică ce o conduc în aceste părți ale scumpei noastre țări! Fiți model în alipirea către Rege, tron și Patrie. Cultivați Duhul camaraderiei, al bunelr raporturi în societate. Sunt sigur că așa faceți. Sunt mândru că pot fi în fruntea unor tineri cu asemenea însușiri alese și vă zic din inimă curată: Să trăiți întru mulți ani!

Cu aceasta dorință deschid ședința festivă a Societății „Gloria”.

este românesc, bagatelizând atât trecutul cât și prezentul românesc și nu se știe a glorifica cultura, viața publică și istoria călăilor neamului nostru, — și chiar și în familia lor acasă vorbesc numai limba aziaticului Árpád.

Tot mai des apar cazurile căsătoriilor cu streini și ce-l mai grav, ca urmare acestor căsătorii (cari pe vremuri erau anatimizate de opinia publică românească) — este maghiarizarea familiei.

Dar și mai dureros este faptul despre care face amintire autorul articolului apărut în „Românul” — că pe munți din intelectualii noștri îi vezi părădând cu culorile internaționalismului și a falsului umanitarism — intrând în șirul apostolilor falși ai umanitarismului și servindu-i pe aceștia, în mod inconștient servesc pe călăii neamului nostru.

Până aici suntem în toate de acord cu bunul român ce scrie articolul sus menționat în ziarul „Românul”.

Am fi însă foarte curioși să știm ce părere are autorul despre acei intelectuali români și despre acel partid politic românesc, — care-și trimite pe toți fruntașii să la apărare comuniștilor cari au complotat contra siguranței Statului român și atât cașii apărători în proces — alături de Costa Foru, Barbusse scl. precum și ca martori se prezintă și-i preamărește luându-le apărarea?

Este un simptom dureros procesul comuniștilor dela Cluj unde s'au adunat toți fruntașii partidului N. T., cașii apărători ai comuniștilor și unde un „fruntaș” n. ț. deputat, fost ministru al partidului Maniu, afirmă că a fost mai bine sub unguri.

Întrebăm, care nu este aceasta o rușine națională???



## Pentru Neam și pentru Lege.

Fragmente din discursul părintelui senator Dr. Gh. Ciuhandu, ținut la Senat.

Cum se apărau Ungurii catolici de Papa?

Papa Romei vrea puterea politică și la noi.

D-le președinte, d-lor senatori, proiectul de lege stă, întâi de toate, în dezacord cu Constituția, prin aceea că se abate dela slova și spiritul ei. Constituția normază (art. 10) cu vigoare imperativă pentru orice legiuire ce i-ar succeda în timp, că sunt desființate orice privilegii. Iar prin art. 22 din Constituție se impune în mod categoric principiul suveranității legislative, după care raporturile dintre diferitele culte și Stat se vor stabili prin lege, deci după Constituție numai prin lege se pot reglementa și raporturile cultului catolic din România.

Ce motive avem noi, Statul român, făuritor și susținător de elementul autohton românesc și ortodox, să facem cultul papalității, să ne înhăimăm la carul politicii concordate cu Roma? Nu pot înțelege și nu voi înțelege niciodată cum se poate ajunge, înțeleg: pe temeluri obiective, la această

suprapunere a intereselor străine deasupra intereselor românești și la suprapunerea pretenșiei suveranității papale deasupra suveranității noastre naționale și de Stat.

Nu pot price pe acest lucru! Vă voi arăta și cauza de ce nu pot pricepe acest lucru. Și anume voi citi mai întâi câteva legi și câteva fapte concludente din istoria Ungariei catolice și din dreptul public ungar cu privire la raporturile sale cu papalitatea. Aceste legi și aceste fapte sunt concludente în sensul că, dacă Statul ungar s'a apărat — nu numai în epoca sa de Stat național și confesional catolic, ci și în ipostasul său de Stat modern confesional — de ingerințele papalității, acelaș drept și aceleași datorii de apărare a suveranității noastre naționale se impun nouă, ca Stat român, mai mult decât oricărui Stat apusean.

Toate legile ungurești privitoare la numirea episcopilor și arhiepiscopilor romano-catolici, dimpreună cu a canonicilor bisericii catolice, rezervau Regelui ungar acest drept, pe care l-a exercitat până și guvernatorul Ioan Huniade, deși nu fusese Domnitor încoronat. Evident, eră vorba de exercitarea unui drept majestatic și nu al Papel. Când Papa s'a așezat pe punct de mănecare contradictoriu în această

privință față cu guvernatorul de origine română, dar catolic și el, dieta ungurească s'a adresat cu protest către Papa, timbrându-i ingerința ca o inovație. Iar sub regele Mateiaș fiul guvernatorului se interzice, prin legea 19 din 1471, oricui din locuitorii țării de a se adresa fie și numai cu jalbe către Curia Romană „spre paguba libertății țării”.

În condicele de drept public ungar, numit Tripartit, al lui Werböczy, care este o codificare dela 1514 a Statului ungar, se spune în partea I, titlul II, că Papa nu a avut în Ungaria în ce privește numirea beneficienților bisericesti nici un drept afară de cel al confirmării. Aceste dispoziții se repetesc neconținut în cursul veacurilor. Ba Cardinalul Pázmány Péter, un ungar dela Oradea de naștere, ajuns mitropolit primat al Ungariei, într-o contraversă pe tema puterilor Papei se provoacă chiar la legea de Stat din 1492, după care cine își caută dreptul direct la Papa și cu înconjurul factorilor judecătorești de Stat, are să-și piardă slujba dacă este persoană bisericască: cel de este mirean să-și piardă capul.

Nimeni nu-mi va putea dovedi că aceste legiuiri ungurești de Stat ar fi fost desființate de legislativa ungurească. Deci ele și azi stau în picioare

și au efectul politic că existând și azi nefiștințată această stare de drept public, avem tocmai în aceste legi ungurești nedesființate un temel legat de împotrivire față cu asaltul papismului.

Temelurile legale, deci de acelea cari ar izvori din dreptul public ungar și cari să poată îndatoră la încheerea unui concordat pe baza de a trebui să recunoaștem o situație avută anterior de cultul catolic ce l-am moștenit în parte dela Ungaria, asemenea temeluri lipsesc cu desăvârșire.

Din contră, dacă vom examina istoria și dreptul public ungar mai de aproape, vom găsi că în el se cuprind și măsurile de aceea, prin cari se motivează o îngrădire oarecare, pe care proiectul de lege (art. 24) și-o impune față de toate cultele.

Începând dela Coloman I. din veacul XI, care a introdus în mod formal în dreptul public ungar, dreptul de „placet regal”, care involvă o censură regală cu privire la dispozițiile venite dela Roma, și trecând pe la Regele Sigismund și până la Regele Franz Iosef, regeii ungari au făcut uz de această prevenție din partea și în folosul Statului. Astfel fără clauza de „placet” din partea regelui, — în Ungaria și tot așa și în alte State — nici un decret dogmatic și nici o mă-

PRIMĂRIA  
Comunei Macea.  
**PUBLICAȚIUNE.**

În urma nereușitei I. licitații, ținem o nouă licitație publică la data de 30 Octombrie 1928, oarele 9 a. m. pentru furnizarea alor 10 vagoane lemne de foc, calitatea I. esență tare necesare Primăriei, Notarului Scoalelor de Stat din comună.

Licitatiunea se va ține în biroul Primăriei, cu oferte scrise, închise și sigilate, cu respectarea dispozițiilor art. 72—83 din Legea asupra Contabilității Publice.

Caietul de sarcini se poate vedea zilnic în biroul Notarial între oarele oficioase.

Amatorii vor depune deodată cu oferta, la casseria comunală și o garanță de 10 % din suma oferită.

Macea, la 5 Octombrie 1928.  
Primăria.

No. 1465 | 1928  
No. 752.

ROMÂNIA  
Notarialul Șebîș  
**PUBLICAȚIUNE**

Primăria com. Șebîș aduce la cunoștință generală că în ziua de 22 Octombrie a. c. oarele 10 va ținea licitație publică, în localul primăriei pentru darea întreprinderii a lucrărilor de edificare a unui Abator.

Licitatiunea se va ține în conformitate cu art. 72—83, și condițiile generale pentru întreprinderi publice din legea contabilității publice cu oferte închise și sigilate. Concurenții vor depune odată cu ofertele și garanția de 10 % din valoarea lucrărilor total. 82737 lei.

Lucrările se vor face conform devizului și planului aflător la Primărie. Celelalte condiții se pot vedea la primăria Șebîș în oarele oficioase.

Șebîș la 15 Septembrie 1928.  
Primăria.

No. 1507 | 1928.  
No. 748.

**B I S E R I C A .****Eșit-a sămănătorul..**

Luca VIII. 5-16.

Cetind acest început de evanghelie al duminicii XXI-a îmi reamintesc de nainte cu 3 luni, când pentru întâia-ori a eșit între rubricile acestor gazete tălcuirea mai apoi evanghelizarea Sfintei Scripturi.

A ieșit modestul sămănător să semene și în această brazdă trasă de condei. Cetită și ispitită sămănța, o bună parte dintrânsa va fi căzut pe cale; s'a risipit pe drumurile bătorite de neîndurata copită a timpului modern. Fără îndolală că o parte însemnată din sămănța s'a nămicit lipsită de cea mai mică nădejde de rod...

Idolii veacului cărora se închină muritorul zilelor noastre, au înghițit o bună parte din cuvântul tălcuit și evanghelizat sufocându-i ori ce manifestare în momentul apariției lui. Ochii cetitorului au alergat peste rândurile scrise în vreme ce mintea îi sbură alurea și inima se găsea angajată în alta parte. Cuvintele sămănate pe brezdele cleioase a'le slovei s'au risipit sub privirea fixă, rece și distrată a unei însemnate părți dintre cetitori.

O altă parte a seminței a căzut nu departe de cale, în pietriș. Ochii cetătorilor s'au oprit la slovele Scripturii, inima a tresărit pe un moment în fața aplicărilor evanghelizate, voința a luat o spontană și insufletită deciziune. S'a pornit refacerea sufletească, s'a apucat calea cea nouă: cristiană. A ținut însă numai clipele când se găsea *singur*, scos dintre familie, prieteni, lume. Indatăce apar aceste, biruința Cuvântului încețază. Se sfărâmă curajul deliberării de voință, punerea în aplicare a hotărârilor se nimicește fără nici-o urmă. Entuziasmul se prăbușește deodată cu risipa cenușii focului de paie...

A treia parte a seminței se respiră în mijlocul spinilor. Pământul pare potrivit, căci încolțește sămănța. Cresc însă spinii și fragedele loze se sfășie de crudele săgeți... Soartea aceasta tragică e rezervată și acelor încolțiri duhovnicești ale cuvântului trecut în cele dintâi fapte creștinești săvârșite de cetitori, cari entuziasmul celor de mai înainte l-au pus în fapte câștigând noul și neprețuite bucurii duhovnicești. Perseverând se apropiu

cu pași repezi de fericirea deplină și în această viață grea și nestatornică. Venită însă spinoasele griji lumești\* bogăția și plăcerea materială a traiului zilnic. Și iată că plâpândeile începuturi de viață creștinească se sfășie în sfărâmituri sub segețile copleșitoare ale preocupărilor materialiste...

După această întreită risipă de semințe: cale, pietriș și spini, oare a mai rămas ceva?

— O modestă cantitate cade pe pământ bun.

Un număr modest dintre cetitori și ispititori au stărut întru răbdare atât la acele tălcuirii de scriptură, cât și la cele evanghelizări străduind să rodească cuvântul prin felul lor de viață la care au fost treziți de tălcuirii și la aplicările în fapte de caritate creștinească viețuind într-o intimă legătură cu Mântuitorul dirigeați de acele evanghelizări.

Mă bucur crezând, că toți acei dintre cetitorii tălcuirilor și evanghelizărilor de până aci cari mi-au adresat câte un cuvânt de îndemn exprimându-și aderarea lor duhovnicească, sunt în același timp și fructuosul agru pe al cărui brazde grase cuvintele Domnului căzute ca semințe, vor încolți, crește și spori în roade.

Roadele nu pot fi vădite altfel de cât prin fapte.

— Poate veți crede că mă gândesc la fapte mari?

— Nu. Este vorba de fapte mici, ce par fără însemnătate, dar cari să vădească o oareșcare *activitate pentru Cristos*.

Avem chiar un privilegiu nimerit de a ne arăta această activitate creștinească printr-o manifestare. Suntem în pragul *Congresului Preoților Misionari*, ce se va ține la noi în Arad în zilele de 25—28 a lunii corente. Vor participa pe lângă toți preoții misionari dela toate Eparhiile din Țară și câțiva I. P. S. mitropoliți și episcopi. S'a întocmit pentru aceste zile lectat un program bogat și interesant teoretic și practic.

Să participăm deci cu tot sufletul la această activitate pentru Cristos, urmărind programul publicat și participând la partea practică — misionară

în mod activ prin lucrări *factice*. Cu vecernia de Sâmbătă din 27 Oct. oficiată la Catedrală se vor începe *misiunile* (cuvântări, mărturisiri, împărtășiri cu sfintele Taine) pentru publicul mare.

Cel cari vor să se numere între cei *buni*, aleși dintre cei lăpădați pe drumuri, aruncați în pietriș și martirizați printre spini — toți acești buni creștini să se apropie de sfânta biserică participând efectiv și activ la acele misiuni.

Aceasta este *fapta* cea mai apropiată creștinească acelor „*cari cu inima curată și bună, auzind cuvântul îl țin și fac roadă întru răbdare*”.

C. Turicu.

Avizăm și pe aceasta cale toate familiile ortodoxe, care ar dori să găzduiască dintre părinții preoți misionari în zilele de 25—28 l. c. din privilegiul *Congresului misionar*. Această dorință să o aducă la cunoștința oficiului parohial ortodox (Catedrala ortodoxă), indicând adresa exactă.

REGATUL ROMÂNIEI  
Prectura jud. Arad  
Serv. Financiar și Economic.

**PUBLICAȚIUNE**

Se aduce la cunoștință publică, că în ziua de 30 Oct. 1928 oarele 12 a. m. se va ține în localul Serviciului Financiar și Economic dela Prefectura județului Arad, licitațiune publică cu oferte închise în conformitate cu art. 72 și următorii din legea Contabilității publice, pentru darea în arendă a imobilului dela spitalul public Buteni, cu No. top. 297—a înregistrat în C. F. sub No. 626 a comunei Buteni pe timpul dela 30 Sept. 1928 până la 30 Sept. 1929.

Caietul de sarcini se poate vedea în biroul Serviciului Financiar și Economic în zilele oficioase între oarele 11—13 din zi.

Amatorii vor depune odată cu înaintarea oferte și o garanță de 500 din suma oferită.

Arad, la 6 Octombrie 1928.

p. Prefect, Șeful serv.  
(ss) Dr. Lavar (ss) Stanca  
No. 28132

sură de caracter administrativ bisericesc, venite dela Roma, nu puteau fi nici publicate măcar, și cu atât mai puțin executate, fără învoirea puterii de Stat.

Deci, alt lucru ce nu-l pot pricepe de ce atâta considerație față de *dogma Romei* și față de *puterea Romei*, care dogmă și putere sunt în contiua evoluție cu dela sine putere și autoritate?

Placetul regal, în Ungaria, a fost practicat 800 de ani, până la anul 1800, când a fost desființat, dar fu restabilit prin ordinul ministerial din 10 August 1870, îndată după ce s'a proclamat la Roma, în sinodul Vatican, dogma despre infailibilitatea și puterea suverană a papei.

Încă din 1870, din luna Februarie, când în Austria se știa despre năzuințele din sinodul Vatican pentru proclamarea infailibilității papale, ministrul Beust încearcă să-l prevină pe papă — cu care avea deja un concordat încheiat — să nu se declare infailibil, căci în acest caz va lua măsurile de apărare. Dar în zadar. Urmarea fu că, 7 zile după proclamarea infailibilității papale, ministrul de culte și instrucție din Austria, baronul Stremayr, îi propuse împăratului să declare concordatul de desființat, ceace s'a și făcut. Stremayr, care fusese mai de multe ori ministru al cultelor

și instrucției în Austria, spunea împăratului despre noua situația a papalității: „În locul vechei puteri bisericicești istorice și limitată, a venit una nouă nelimitată și nelimitabilă. O astfel de putere inspiră dela început neîncredere și grije”. La noi? La noi cari nu avem nici măcar comunitatea de credință cu Roma, se admite în proiectul de lege, tocmai atribuțiile de suveranitate papală și încheerea concordatului pe acest temel, pentru care Austria desființase concordatul.

În curând în Ungaria se întâmplă lucrul următor: Episcopul romano-catolic Jekelfalussy Vince dela Alba Regală publicase decretul papal despre infailibilitate, fără ca acel decret să fi obținut aprobarea regală, iar urmarea fu că episcopul a fost citat în fața consiliului de miniștri dela 12 Sept. 1871 și l se administră o dojană și o reprobare în numele regelui.

Întreb eu acum: Și-a schimbat, oare, papalitatea dogma de infailibilitatea și aspirațiile de putere nelimitată, de atunci și până azi? Și: cari sunt interesele și motivele, ca acestel puteri, „nelimitată și nelimitabilă”, cum îi spune ministrul austriac Stremayr, să-i deschidem porțile de intrare peste legislativa română și spre diminuarea suveranității noastre naționale?

E de mirat, deci, că în cazul cu pro-

iectul nostru de lege al cultelor, conducătorii Statului român n'au tras din însuș dreptul public ungar și mai ales din istoria recentă a Statelor politice moderne, convenita concluziune pentru îngrădire și de apărare a suveranității Statului român, ci s'au lăsat ispitiți la încheierea unui concordat în condițiile cele mai jignitoare!

*Concordatul* prevăzut în art. 5 din proiectul legii cultelor, se întemeiază tocmai pe principiul de putere suverană a papalității, putere care nu e dela Dumnezeu ci e un product al istoriei universale. Impotriva acestel puteri s'a ridicat biserică în mai multe rânduri chiar și în Apus.

Și atunci, întrebarea vine dela sine: *De ce tocmai noi*, Statul și poporul român, să facem cultul omnipotentei papismului și să-i deschidem drumul spre Orient peste trupul și peste sufletul poporului și Statului român și să ne dăm legați acestei omnipotente printr'un concordat?

Căci iată, dlor senatori, pe scurt, ce principii și dispoziții se cuprind în acel concordat.

La temelia lui stă principiul *puterii absolute a papalității*, iar din întreg contextul concordatului se întrezărește o situație privilegiată pentru catolicii obținută nu prin legi, ci peste capul legislației române, care astfel este un

organ de suveranitate națională limitată, față cu puterea nelimitată a Papei.

(Lăsând o parte din cele spuse cu privire la examinarea Concordatului, părintele senator a continuat, după cum urmează:)

D-lor senatori, n'ăș vrea să abuzez în nici un caz de răbdarea binevoitoare, care m'a onorat și până aci. Dar, așa simțesc, mai sunt încă multe lucruri de un caracter istoric și politic real și de un înalt interes, astăzi când este vorba de legiferare în materie de culte.

Aceste lucruri le spun în legătură cu un mare eveniment de drept public din biserică apuseană. E vorba de noul codice de legiure bisericască romană, „*Kodex iuris canonici*”, introdus la 1918.

După acest codice cu abatere dela regula de drept canonic al veacurilor premergătoare, întreagă puterea bisericască este centralizată exclusiv în mâna Papei, care o exercită în modul cel mai absolutist. Această idee integrală și exclusivistă, despre puterea Papei, este trecută și în concordatul român.

După acest codice de drept canonic (canon 100) papalitatea are personalitate juridică de drept divin, deci nu ar mai trebui s'o recunoască și Statul, sau ar trebui să o recunoască necon-

## REGATUL ROMÂNIEI

Prefectura jud. Arad  
Serv. Financiar și Economic.

## PUBLICAȚIUNE.

Se aduce la cunoștință publică, că în ziua de 30 Octombrie 1928 orele 12 a. m. se va ține în localul Serviciului Financiar și Economic dela Prefectura județului Arad, licitațiune publică cu oferte închise în conformitate cu art. 72 și următorii din legea Contabilității publice, pentru arendarea dreptului de încasarea taxelor de vamă pentru podul jud. de peste Crișul Alb din comuna Vârșand pe durata dela 1 Octombrie 1928 până la 1 Octombrie 1929.

Caietul de sarcini se poate vedea în biroul Serviciului Financiar și Economic în zilele oficiale între orele 11—13 din zi.

Amatorii vor depune odală cu înaintarea oferte și o garanță de 10% din suma oferită.

Arad, la 6 Octombrie 1928  
p. Prefect, Șeful serv.  
(ss) Dr. Lazar (ss) Stanca  
No. 39133

## PRIMĂRIA

## Comunei Glogovaț

## PUBLICAȚIUNE.

Se aduce la cunoștință publică că licitațiunea pentru edarea construirii și reparării gardului la școala de stat din Glogovaț se va ține în 3 Noembrie 1928, ora 9 a. m. în localul primăriei în conformitate cu dispozițiunile art. 72 și 83 a legii Contabilității Publice.

Suma devizului se urcă la lei 15.000.

Glogovaț, la 27 Septembrie 1928.

Comitetul Școlar Rural din  
Glogovaț

No. 1119 | 1928.  
No. 744

Oroloage și bijuterii  
cu cele mai ieftine prețuri  
se capătă la firma

**Csáky**

Arad visavis cu biserica lutherană  
No. 738

PRIMĂRIA  
Comunei Ineu  
PUBLICAȚIUNE.

Primăria comunei Ineu ține licitație publică în ziua de 19 Noembrie 1928, orele 10 în localul primăriei pentru îngrădirea cimitirului în lungime de 350m.

Devizul să poate vedea în biroul notarial în decursul orelor oficiale.

Licitația se va ține în conformitate cu dispozițiunile legii contabilității publice conf. Art. 72—83.

Ineu la 4 Octombrie 1928.

Primăria.

No. 1576 | 1928.  
No. 747.

## PRIMĂRIA

## Comunei Pădureni.

## Publicație de licitație.

Primăria Comunei Pădureni Erdeș. Jud. Arad în urma hotărârei consiliului comunal No. 19 din 21 Septembrie 1928 aduce la cunoștință publică că ospătăria, proprietatea comunei „Hotelul Central” dimpreună cu toate apartamentele, se va da în arenda prin licitație publică pe restul de 3 ani, începând dela 1 Ianuarie 1929, până la 31 Decembrie 1931 în ziua de 10 Noembrie 1928, ora 10 a. m. în localul Primăriei Comonale.

La licitațiune se poate concura, numai cu oferte închise și sigilate.

Concurenții vor depune înainte de începerea licitațiunei un vadiu de 10.000 Lei, în numerar ori în efecte de Stat la caseria comunei.

Licitațiunea se va ține în conformitate cu Art. 72-83 din Legea contabilității publice.

Condițiunile de licitație se pot vedea în localul Primăriei comunale, între orele oficiale în fiecare zi.

Pădureni la 24 Septembrie 1928.

Primăria.

No. 800 | 1928.

No. 749.

**Au sosit** Ghete și Pantofi pentru bărbați cu lei 520. Pentru Dame pantofi moderni cu lei 460. Pentru copii cu 120. Oficiantilor le facem reducere cu 10% din prețurile de gantant.

742

**Marcu Bota**  
magazin de ghete și modă  
Arad Bul. Reg. Ferdinand No. 27.

**Se capătă** bacili pentru distrugerea șobolanilor și a șoarecilor, 100 lei porția

Intreprinderea Matteine,  
Arad, Str. Bucur 15-17,  
FISCHER OSZKAR.

Primăria Municipiului Arad  
Serviciul Administrativ.

Nr. 20891 | 1928.

## Publicațiune.

Se aduce la cunoștință publică, că la Serviciul Tehnic al Primăriei Municipiului Arad, se află vacant un post de arhitect, care va putea fi ocupat și de un inginer de poduri și șosele, cu salariu de bază de 1850 Lei plus toate accesoriile legale.

Doritorii de a ocupa acest post, pe lângă cererea, care se va înainta în termen de 30 zile dela data publicării în Monitorul Municipiului Arad vor anexa următoarele certificate:

1. Extrasul de naștere,
2. Certificatul medical dela medicul de circ,
3. Certificat de naționalitate română.
4. Diploma de arhitect sau de inginer de poduri și șosele liberată de o politehnică din țară, ori din străinătate nostrificată,
5. Certificat de moralitate,
6. Dovadă, că a satisfăcut serviciul militar.

Concurenții trebuie să poseze limba oficială a Statului.

Atât arhitectul, cât și inginerul acceptat va primi salariul corespunzător unui inginer ordinar cl. III. din Corpul Tehnic pe lunile din anul 1928. iar dela 1 Ian. 1929 arhitectul acceptat va primi tot acest salariu, urmând a fi a-

vansat după normele Corpului Tehnic împlinindu-și stagiul prescriș unui inginer din Corpul Tehnic iar dacă va fi acceptat la acest post vre-un inginer, acesta va primi dela 1 Ianuarie 1929 salariul corespunzător gradului din Corpul Tehnic.

Postulanții, cari ocupă vre-o funcțiune publică, vor înainta cererea prin autoritatea la care funcționează, cu referințe din partea acelei autorități.

Arad, la 28 Septembrie 1928.

Președintele comisiei interimare:

(ss) Dr. Robu

Secretar general:

(ss) Olariu

Pentru conf. cu originalul:

Pocioianu

## PRIMĂRIA

## comunei Chișineu-Criș.

## PUBLICAȚIUNE.

Se aduce la cunoștință generală, că pentru darea în întreprindere a lucrărilor de asfalt, în ziua de 15 Noembrie 1928 ora 10 se va ține licitație publică cu oferte închise la Primăria comunei Chișineu-Criș în conformitate cu art. 72 și următorii din Legea Contabilității publice.

Caietul de sarcini se poate vedea la Primăria comunei Chișineu-Criș și la Serviciul de Poduri și Șosele.

Chișineu-Criș, la 10 Octombrie 1928.  
No. 357 | 1928 Primăria.

diționat. Concordatul nostru a recunoscut-o prin art. 9. După canon 1518 Papa este supremul administrator și dispensator al bunurilor bisericesti, deci le poate da cui vrea și când vrea, cum a făcut-o cu biserica romano-catolică din Cluj. A recunoscut-o și pe asta concordatului. Prin canonul 1495 Papa își arogă dreptul, ca independent de Stat să câștige avere. Acest drept i s'a recunoscut de jumătate când i s'a trecut în concordat dreptul de dispoziție cu privire la averile catolice dela noi, fără a se fi pronunțat legislativa noastră.

Aduc acesta exemplificații pentru că legătură cu aceasta să vă pot citi aceste lucrări dintr-o publicație de drept internațional, apărută la 1922 în colecția „Das Völkerrecht” din Freiburg im Breisgau „Die päpstliche Diplomatie” der Arthur Wymen, avocat al Tribunalului Curții romane numit „Rota Romană”. Cartea s'a publicat cu obținutul „Imprimatur” al chiriarului cat. din Freiburg i. Br. deci avem de a face cu o lucrare de o autentică informație oficială catolică. În această lucrare, autorul ne spune la pag. 146, că *Papa este o putere politică de primul rang și că sfera sa de putere politică se întinde peste întreg pământul.*

Conducătorii noștri politici, așa se

vede, au luat în serios această pretenție a papalității, deși după alți autori de drept internațional (ca de exemplu A. Zorn: Grundzüge des Völkerrechtes, p. g. 27 urm.) propriu zis situația de drept public a papalității se realizează, nu pe doctrina papei despre sine însuși și despre puterile politice pe cari și le arogă, ci se întiază pe o lege de Stat, numită legea Italiană de garanție, dela 12 Mai 1871, prin care Statul italian, restabilindu-și unitatea politică și națională pe ruinele Statului politic papal, se angajă că va respecta și garantează independența eclesiastică a Papei, de a nu fi scos din Italia, cum se mai refugiase alte dăți în cursul istoriei.

De această părere sunt, după cum o admite și avocatul Roman Wymen și cei mai mulți jurisconșulți italieni, cari afirmă că Papa Romei, pierzându-și, de odată cu Statul papal, suveranitatea politică, și-a pierdut și dreptul de a trimite delegații diplomatice.

La noi, însă, ce s'a întâmplat? Când noi ne restabileam unitatea politică între frontierele Statului nostru național, am făcut greșala politică de a admite în țară o Nunțiatură papală, fără de niciun temelie constituțional și legal. S'a creat atunci un prejudiciu împotriva suveranității noastre naționale, că ni-am permis luxul, de dra-

gul unei minorități catolice, să primim o Nunțiatură, ceace n'a făcut-o, de exemplu, nici Britania, deși are un arhiepiscop și 15 episcopi și mai mulți catolici decât ce are România. La ce ni-a fost bună această grabă pentru trimiterea unui ministru la Vatican, când de exemplu Anglia n'are la Vatican un ministru, ci numai un legat diplomatic?

Cari sunt urmările acestui politic pe care a făcut-o Statul român, cred că numai în buna credință și din orientare nedreptă? Urmările sunt vădite: Mai întâiu, după concepția Romei, tratată de acelaș autor catolic (pag. 114), că odată ce un Stat a admis un Nunțiu papal pe teritoriul său, prin aceasta a admis și aceea, că chestiunile bisericii catolice din acea țară nu mai sunt chestiuni interne ale țării. Și să vă mai dau un amănunt caracteristic: îndată după admiterea Nunțiaturii, biserica uniților români au început să facă uz și de steagul papal, afișat pe bisericile lor, la anumite prilejuri ca o recunoaștere și afirmare a suveranității papale, lucru ce nu-l făcuse în Statul ungar.

Alte urmări bune concretizate din însăși vleața Statului nostru încă am putea să indicăm și anume oarecari ingerințe ilicite și perturbatii, provocate de cei doi Nunții de până aei.

Cazul Monsegnorului Marmaggi, care a fost adus în discuția acestui Senat, la vremea sa, vă este cunoscut d-lor senatori. Dăusul adică pusese în practică și un contact direct cu episcopii și cu credincioșii catolici, făcând vizitații canonice, Puneă deci în aplicare principiul arătat și de autorul nostru Wymen (pag. 111—2), care spune că: „Este o răstăcită părere, că Nunții de azi ar putea avea contact numai cu guvernele pe lângă cari sunt ei acreditați și nu și cu episcopii și credincioșii din respectiva țară”. Incurșiunea puterii papale este vădită deci: urmarea fu pentru Nunțiu Marmaggi că a plecat din țară când țara i-a reproșat această incurșiune.

Alt caz mai recent și mai îndrăzneț, este cel al Monsegnorului Dolci, în zilele trecute, Sfinția Sa, rezemându-se de nepriceperea noastră în ale contactului cu agenții Romei, s'a scotit în drept să-și facă apariția la Consiliul nostru legislativ, solicitând acolo formula sub care să se treacă în proiectul de lege al cultelor anumite situații de preferință în folosul cultului catolic.

(Va urma).



# Prefectura județului în plină activitate.

**DI I. Georgescu Prefectul județului înapoiat din străinătate.**

DI I. Georgescu Prefectul Județului venind din străinătate a trebuit ca în același zi să plece la București pentru a se prezenta din concediu Ministerului de Interne. Înapoiat la Arad printr-alele ne spune că dintru început planul d-sale a fost acela, a se îndepărta pe cale operativă nervii din jurul cordului (inimii). În urma intervenției D-lui Mitileneu, ministru la Viena m'a examinat însuși profesorul Wenkenbach, renumitul profesor-medic mondial. Nu trebuie să ne mirăm când afirmăm aceasta, deoarece Wenkenbach este într-atât de ocupat cu lucrările sale științifice, că nu primește pacienți și numai cu mare protecție se poate ajunge ca să examineze pe cineva. După o examinare amănunțită de două ore a constatat că nu este nevoie de operație. De aci am plecat la Paris, unde am fost examinat de profesorul Vaques. Trei zile am stat la clinica profesorului, inima mi-a fost radioscopată, de asemenea și artera și numai după acela a hotărât. Și aici rezultatul a fost acela, că operația nu este necesară, în schimb mi-a prescris tratamentul necesar pe care-l voi urma, și mi-a spus, că trebuie să lucrez mai puțin și trebuie să trăiesc o viață mai liniștită, înconjurând ori-ce agitație.

În Paris, cu îngăduința ministerului de Interne francez am vizitat pe prefectul județului Senei, care m-a primit în modul cel mai amabil și mi-a arătat în amănunțime toată administrația.

Trebuie să constat, că în multe privințe administrația franceză este mai corespunzătoare decât a noastră. Am fost apoi oaspele D-sale unde am

luat masa în comun familiar. Voi căuta modalitatea, ca unele dintre cele constatate acolo să se introducă și la noi și în primul rând județul Arad să fie acela unde se va începe administrația cea mai modernă, după metoda franceză. Am vizitat mai multe preturi din Prefectura Sena apoi orașele Versailles-ul și Trianonul, am o privire asupra administrației acestor orașe și mă voi năzui a comunica și administrației orașenești de aici constatările mele în orașele franceze. Am stat mai mult timp împreună cu primarul orașului Versailles, i-am fost oaspe în mai multe rânduri și nu mă pot exprima decât cu splendoare despre ospitalitatea franceză. În Paris am privit toate muzeele și instituțiile și în timpul scurt, cât am stat m'am năzuit a vedea tot ce era de văzut.

Ce privește viața din Paris, despre aceasta pot spune numai atât, că este cu mult mai eficientă decât la noi. Un singur exemplu: Am luat masa cu soția mea la unul dintre cele mai elegante restaurante și am plătit 25 franci pentru două mese de prim rang deci aproximativ 165 Lei. Tot această la noi face 300 Lei. Tot atât de eficientă este și îmbrăcămintea.

Altceva nu pot spune, decât cel mult atât că mă simt cu mult mai bine decât la plecarea mea din țară și nădăjduiesc că îmbunătățirea sănătății mele se va continua și aici acasă. Când am trecut frontiera țării, am lăsat în urma mea toate gândurile și acum încep din nou, cu puteri îndolte activitatea mea spre binele județului Arad. *Cot.*

# Informațiuni.

*Corpurile legiuitoare se deschid Luni 15 Octombrie a. c.*

Tratatvele Româno-Maghiare pentru revizuirea chestiunii optanților vor începe la 1 Noembrie a. c. la Praga sau la Bapplo.

Anunțăm cu plăcere că On. Ministeriu ai Instrucțiunii a exprimat mulțumiri călduroase Dlui notar din Dorobanți, Antoniu Zizwarek, pentru interesul și devotamentul dovedit în repararea și ajutorarea școlii primare de stat din acea comună. Din parte-ne adresăm, Dlui notar cele mai sincere felicitări dorind colegilor D-sale să-l imiteze în astfel de acțiuni cu un răsunset așa de ponderos atât la cei de sus cât și la cei de jos.

**Orele oficioase la Prefectura Județului.** Cu începerea de azi 14 l. c. orele de serviciu la prefectura va fi următoarele:

Înainte de masă 8—1, după masă 17—18<sup>30</sup>. *DI Prefect I. Georgescu* primește înainte de masă audiențe de la ora 11—1 pe cei din Județ, iar după masă de la 5—6 pe cei din oraș, afară de miercuri și sâmbătă când nu va fi primiri.

Aflăm că Consiliul Comunal Arad va fi instalat în 29 l. c.

**Examen de Primpretor.** Începând cu data de 1 Noembrie a. c. se va ține la București examenele de admitere în funcțiune de primpretor. Condițiunile pentru înscriere sunt cele prevăzute în M. O. No. 130—928.

**Tren Rapid pentru Arad.** În urma intervenției Dlui I. Georgescu Prefectul Județului. DI Dumitriu Ministrul Comunicățiilor a promis că în curând va inființa un tren rapid și pe linia București—Arad—Curtici. Distanța între București—Arad va fi parcursă deci în 8 ore.

**Expoziția de câini.** Duminică 14. l. c. pe terenul de la bala Neptun se va ține expoziția și concursul de câini, va participa la aceasta expoziție crescătorii de câini din întreaga țară și străinătate.

Expoziția fiind patronată de Stat diplomele și premiile se va distribui de Ministerul Agriculturii.

Cumpărați numai frumosul și glumețul calendar al Banatului „*Călimdarius lu Tânase Călpac*”. Costă numai 25 Lei. Comandele se fac la Administrația Călimdariusului Lugoj, str. Reg. Ferdinand 20.

## Schimbarea Mersului Trenurilor Căii Ferate Electrice Arad-Podgoria.

Mersul trenurilor pentru sezonul de iarnă a Căii Ferate Electrice Arad-Podgoria intră în vigoare la 15 l. c. dela care dată trenurile vor circula în modul următor:

Pleacă dela Arad: 5 o. 15 m., 8 o., 11 o. 30 m., 14 o. 30 m., și 17 o. 45 m.

Pleacă dela Pâncota: 5 o. 10 m., 7 o. 56 m., 11 o. 23 m., 14 o. 23 m., și 17 o. 40 m.

Pleacă de la Radna: 5 o. 26 m., 8 o. 15 m., 11 o. 40 m., 14 o. 40 m., și 18 o.

# CONVOCARE.

Fabrica de piele „Rotor” s. a. din Pâncota în ziua de 23 Octombrie 1928 la ora 4 p. m. va ține

**adunare generală ordinară anuală** în biroul d-lui avocat dr. Rudolf Roseti în Pâncota, la care se invită on. acționari cu aceia observație, că în caz de incapacitate de decideri, în ziua de 6 Noembrie 1928 la ora 4 p. m. tot în acel local se va ține din nou adunarea generală, care va decida fără privire la numărul acționarilor prezenți și reprezentanți.

ORDINEA DE ZI:

- 1) Designarea alor 2 membri pentru verificarea procesului verbal.
  - 2) Raportul direcțiunii.
  - 3) Raportul comisiunii de supraveghere.
  - 4) Hotărârea asupra rapoartelor de măsuri și referitor la darea dispensei.
  - 5) Autorizarea direcțiunii pentru vânzarea fabricii.
  - 6) Hotărârea asupra existenței pentru mai departe a societății și asupra dispozițiilor necesare în legătură cu aceia.
  - 7) Propuneri eventuale.
- Pâncota la 15 Septembrie 1928.

Direcțiunea.

*Extras din statute:*

Art. 31. — „La adunarea generală numai acei acționari au drept de vot, cari înaintea ținerii adunării generale cu 60 zile au fost înregistrați în registrul de acții ca acționari și cari au depus acțiunile lor la cassa institutului cu 2 ore înaintea deschiderii adunării generale... și au justificat aceasta circumstanță cel puțin cu 2 ore înaintea deschiderii adunării generale.

CONTUL BILANȚ.

*Activa:*

Cassa 3142,52. Imobile 2507635,15. Aranjamentul de mașini 1364901,80. Mobiliarul fabricii 68190. Mobiliarul biroului 53581. Debitari 816479,54. Raportul pierderii din anul 1928 294855,77. Pierdere din a. c. 2239822,81—2539678,58. Total 7353608,59.

*Pasiva:*

Capital societar 3632000. Creditori 3319916,86. Accepte 351691,73. Total 7353608,59.

CONTUL de PROFIT și PERDERE

Impozit 53872. Contul dubioase 156230 34 b. Salarii 560000. Spese 771227,20. Interese 1151226,75. Raportul pierderii din anul 1928 299855,77. Total 2992412,06. Venit brut din contul mărfei 452733,48. Raportul pierderii din anul 1928 299855,77. Pierdere din a. c. 2239822,81, 2539678,58. Total 2992412,06.

Arad, la 31 Decembrie 1928.

*Onorată Adunare Generală,*

Referitor la gestiune și contul bilanț al firmei „Rotor” fabrică de piele s. a. din Pâncota avem onoare a raporta, că am examinat contul bilanț și contul de profit și pierdere arătată nouă de către direcțiune, comparându-le cu registrele și cu datele puse la dispoziție și am constatat, că pozițiile înșirate în acelea corespund întru toate cu registrele și cu jurnalele.

Cu durere am constatat, că anul trecut s'a încheiat fără profit, chiar și capitalele societății se pot privi de pierdute și astfel nu are nevoie de a face propoziție în privința distribuției și întrebunțării profitului.

Rugăm On. Adunarea Generală, să binevoiască a da absolutul atât direcțiunii, cât și a comitetului de supraveghere referitor la anul de gestiune 1927.

Pâncota, la 31 Decembrie 1927.

Comitetul de supraveghere a firmei „Rotor” fabrică de piele s. a. din Pâncota.

## Avis.

Aducem la cunoștința publicului că atelierul meu de croitorie din Bulev. Reg. Maria (p. Fischer) s'a mutat în Str. Românului vis-a-vis cu Banca Român. sub numirea

**Croitoria Reclam**  
Confectionez cu cele mai moderate prețuri, costume, pardisii, paltoane și uniforme școlare. Rugăm sprijinul românesc NICOLAE IOSIF  
Croitoria Reclam, A r a d. No. 750

## PRIMĂRIA comunei Chișineu-Criș PUBLICAȚIUNE.

Primăria comunei Chișineu-Criș va ține licitație publică în ziua de 15 Noembrie 1928 orele 10 pentru vânzarea alor 6 vieri neapți.

Licitatia se va ține în conformitate cu dispozițiunile L. C. P.

Chișineu-Criș, la 10 Octombrie 1928  
*Primăria.*

No. 2651 | 1928.

## PRIMĂRIA comunei Ineu. PUBLICAȚIUNE.

Primăria comunei Ineu, ține licitație publică pentru arendarea cărașutului comunal pe anul 1929 pe ziua de 30 Noembrie 1928 ora 10 în localul primăriei. Condițiunile de licitație se pot vedea zilnic în biroul notarial în decursul orelor oficioase.

Licitatia se va ține în conformitate cu art. 72—83 din Legea contabilității publice.

Ineu, la 10 Octombrie 1928.

*Primăria*  
No. 1637—1928.

## PRIMĂRIA comunei Caporal Alexa Publicațiune.

Publicăm licitație pentru aprovizionarea animalelor de reproducție pe ziua de 30 Noembrie 1928 orele 10 cu oferte închise adresate primăriei.

Cantitatea necesară aproximativ 50.000 Kg. ovăs, 40.000 Kg. porumb, 30.000 Kg. orz și 50.000 Kg. negreată, toate aceste pot fi predate după lipsă și în rate până la 30 August 1929.

*Primăria com. Caporal Alexa.*  
No. 792—1928.

## Avis.

Toți deponenții băncii „Victoria” sunt rugați cu insistență a participa la o consfătuire ce se va ține în ziua de 14 l. c. oarele 11 și jum. în sala mare a primăriei orașului Arad. Fiind la ordinea zilei chestiuni importante, participarea a cât mai mulți deponenți se impune imperios.

*Mai mulți deponenți.*

## IN prăvălia mea

se capătă permanent MEZELURI gustoase de prima calitate, CARNE proaspătă de VIȚEL, VITĂ și de PORC.

Rog onoratul sprijin:  
**IOAN NETEU**  
măcelar și cârnățar  
Str. Brătianu (f. Weitzer) 5.

No. 725.

Au sosit noutățile de  
**toamnă**  
în mare asortiment la  
**STRASSER**  
prăvălie de modă 735  
vis-à-vis cu biserica Luterană.